

PREPORUKA VIJEĆA**od 8. srpnja 2014.****o Nacionalnom programu reformi Litve za 2014. i dostavljanju mišljenja Vijeća o programu konvergencije Litve za 2014.**

(2014/C 247/13)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

- (1) Europsko vijeće složilo se 26. ožujka 2010. s prijedlogom Komisije o pokretanju nove strategije za rast i radna mjesta Europa 2020. koja se temelji na pojačanoj koordinaciji ekonomskih politika te je usmjerena na ključna područja u kojima je potrebno djelovanje radi jačanja potencijala Europe u području održivog rasta i konkurentnosti.
- (2) Vijeće je 13. srpnja 2010. na temelju prijedloga Komisije donijelo preporuku o općim smjernicama za ekonomske politike država članica i Unije (2010. – 2014.), a 21. listopada 2010. donijelo je odluku o smjernicama za politike zapošljavanja država članica ⁽²⁾, koje zajedno čine „integrirane smjernice”. Države članice pozvane su da integrirane smjernice uzmu u obzir u nacionalnim ekonomskim politikama i politikama zapošljavanja.
- (3) Šefovi država ili vlada država članica donijeli su 29. lipnja 2012. odluku o Paktu za rast i zapošljavanje, uspostavivši dosljedan okvir za djelovanje na nacionalnoj razini te na razini EU-a i europodručja, koristeći se svim mogućim sredstvima, instrumentima i politikama. Donijeli su odluku o poduzimanju mjera na razini država članica, a posebice su izrazili potpunu predanost ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020. te provedbi preporuka za pojedinu zemlju.
- (4) Vijeće je 9. srpnja 2013. donijelo preporuku ⁽³⁾ o nacionalnom programu reformi Litve za 2013. i dostavilo mišljenje o litavskom ažuriranom programu konvergencije za razdoblje 2012. – 2016.

⁽¹⁾ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

⁽²⁾ Zadržana za 2014. Odlukom Vijeća 2014/322/EU od 6. svibnja 2014. o smjernicama za politike zapošljavanja država članica za 2014. godinu (SL L 165, 4.6.2014., str. 49.).

⁽³⁾ SL C 217, 30.7.2013., str. 51.

- (5) Komisija je 13. studenoga 2014. donijela Godišnji pregled rasta, čime je označen početak europskog semestra za koordinaciju ekonomske politike za 2014. Također, 13. studenoga 2013. Komisija je na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁾, donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja u kojem Litvu ne smatra državom članicom za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje.
- (6) Europsko vijeće podržalo je 20. prosinca 2013. prioritete za osiguravanje financijske stabilnosti, fiskalne konsolidacije i mjera za poticanje rasta. Pritom je istaknulo potrebu za diferenciranom fiskalnom konsolidacijom koja potiče rast, ponovnom uspostavom uobičajenih uvjeta kreditiranja gospodarstva, promicanjem rasta i konkurentnosti, rješavanjem problema nezaposlenosti i socijalnih posljedica krize te modernizacijom javne uprave.
- (7) Litva je 1. travnja 2014. podnijela svoj nacionalni program reformi za 2014., a 22. travnja 2014. i program konvergencije za 2014. Kako bi se u obzir uzela njihova povezanost, oba su programa istodobno ocijenjena.
- (8) Cilj je proračunske strategije iz programa konvergencije za 2014. ostvariti srednjoročni cilj do 2015. i postići strukturni suficit od 0,9 % BDP-a na kraju programa konvergencije u 2017. U programu konvergencije potvrđuje se srednjoročni cilj od -1 % BDP-a, što odražava zahtjeve Pakta o stabilnosti i rastu. Na temelju (ponovno) izračunanog strukturnog salda godišnji napredak prema ostvarivanju srednjoročnog cilja iznosi barem 0,5 % BDP-a u 2014. i 2015. Istodobno postoji rizik od odstupanja od referentnog mjerila za rashode u 2015. Općenito gledajući, kretanja prilagodbe prema ostvarivanju srednjoročnog cilja uglavnom su u skladu sa zahtjevima Pakta o stabilnosti i rastu. U okviru programa konvergencije pokazuje se znatno smanjenje duga tijekom programskog perioda (na približno 35 % do 2017.). Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunska predviđanja u okviru programa konvergencije uglavnom je uvjerljiv. Istodobno je još potrebno odrediti mjere konsolidacije za razdoblje 2015. – 2017. U skladu s proljetnom prognozom iz 2014. službi Komisije očekuje se da će u 2014. strukturna prilagodba iznositi 0,2 %, a u 2015. 0,6 % BDP-a te će tako u 2014. biti 0,3 % BDP-a ispod traženog smanjenja od 0,5 % BDP-a. Osim toga u 2014. postoji rizik od znatnog odstupanja od referentnog mjerila za rashode i dodatnog iako ograničenog odstupanja u 2015. Na temelju ocjene programa konvergencije i prognoze Komisije te u skladu s Uredbom (EZ) br. 1466/97 Vijeće smatra da počevši od 2014. postoji rizik od znatnog odstupanja od kretanja prilagodbe prema ostvarivanju srednjoročnog cilja.
- (9) Relativna važnost poreza za koje se smatra da manje škode rastu, primjerice porezi povezani s imovinom i okolišem, ostaje niska. Prihodi od poreza u velikoj se mjeri temelje na neizravnom oporezivanju i oporezivanju rada dok je udio koji se temelji na porezima povezanim s okolišem i dalje nizak. Veći prihodi od poreza koji potiču rast mogli bi se iskoristiti za olakšanje poreznog opterećenja osoba s niskim dohotkom, a posebno osoba s niskim kvalifikacijama. Početkom 2013. provedeno je djelomično preispitivanje poreznog sustava i vlada je odlučila prilagoditi oporezivanje kapitala, povisiti prag oporezivog dohotka, što obuhvaća povećanu progresivnost oporezivanja osobnog dohotka u korist osoba s niskim dohotkom, i povećati trošarine na duhan i alkohol. Međutim te će mjere općenito imati prilično negativan učinak na prihode. Stoga su izuzetno važni daljnji koraci za poboljšanje održivosti javnih financija i jačanje prihoda. U području oporezivanja povezanog s okolišem nisu poduzete važnije mjere u skladu s preporukom za pojedinu zemlju za 2013. Ostvaren je ograničen napredak u jačanju financijskog okvira jer su gornje granice rashoda i dalje nedovoljno obvezujuće, a zakonodavne promjene još nisu odobrene. Litva se nastavlja suočavati s izazovima u pogledu poštovanja poreznih obveza, a osobito u području borbe protiv prijevara povezanih s PDV-om, a koja se provodi među ostalim i jačanjem mjera za upravljanje rizikom. Provedba akcijskog plana za poštovanje poreznih obveza za razdoblje 2013. – 2014. je u tijeku i prema prvim procjenama plan je polučio određene pozitivne učinke. U 2013. proveden je skup mjera za jačanje poštovanja poreznih obveza u području PDV-a i trošarina. Za razdoblje 2014. – 2015. predstavljena je nova ciljana strategija.

(¹) Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L 306, 23.11.2011., str. 25.)

- (10) Nepovoljne demografske promjene bacaju sumnju na dugoročnu fiskalnu održivost Litve. Predviđa se znatan porast rashoda za mirovine koji će za 50 godina biti gotovo dvostruko veći od prosjeka EU-a. Postupno povećanje zakonske dobi umirovljenja započeto u 2012. nije dovoljno kako bi se održao korak sa smanjenjem radne snage i povećanjem životnog vijeka. Uz to nagli porast siromaštva i ozbiljne materijalne oskudice među starijim osobama upućuje na probleme povezane s primjerenošću mirovina. Litva je poduzela važne, ali izdvojene korake u pravom smjeru, a za provedbu sveobuhvatne reforme potrebne su veće promjene. Reforma drugog stupa mirovinskog osiguranja dovršena je, ali strukovni sustavi i dobrovoljni mirovinski sustavi nisu u širokoj uporabi. Osim povećanja zakonske dobi umirovljenja potrebne su mjere kojima se jamči zapošljivost starijih radnika i radna okruženja pogodna za stariju dob.
- (11) Opća se nezaposlenost smanjila, ali je strukturna nezaposlenost i dalje visoka, što upućuje na neusklađenost vještina i potreba tržišta rada, osobito za osobe s niskim kvalifikacijama. Nezaposlenost mladih i udio mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se ili se dalje ne osposobljavaju smanjuju se, ali i dalje su visoki. Ograničeni opseg aktivnih politika tržišta rada i dalje predstavlja izazov, a potrebno je poboljšati i njihovu učinkovitost i pravodobnost. Predviđa se da će manjak stručne radne snage u budućnosti postati još izraženiji. Kako bi se povećala zapošljivost mladih, potrebno je u suradnji s privatnim sektorom (uključujući i MSP-ove) poboljšati usklađenost strukovnog i višeg obrazovanja s potrebama tržišta rada te poboljšati kvalitetu programa naukovanja i učenja utemeljenog na radu. Povećano sudjelovanje u cjeloživotnom učenju i dalje je nedostatno. Uz suradnju socijalnih partnera potrebno je provesti sveobuhvatno preispitivanje Zakona o radu kako bi se pronašao način za smanjenje administrativnog opterećenja poslodavaca. Prvenstveno će biti potrebno prepoznati i ukloniti nepotrebna ograničenja koja se odnose na fleksibilne ugovorne sporazume, odredbe o otpuštanju i mehanizme fleksibilnog radnog vremena.
- (12) Usprkos nedavnom poboljšanju siromaštvo radno sposobnih osoba i dalje je iznad prosjeka EU-a. Povećanja najmanje mjesečne plaće i neoporezivog praga za porez pridonijela su rješavanju problema siromaštva, ali je posljednjih godina došlo do naglog porasta siromaštva i ozbiljne materijalne oskudice među starijim osobama. U 2012. i 2013. pokusna reforma novčane socijalne pomoći uzrokovala je smanjenje broja korisnika socijalne pomoći i rashoda za novčane socijalne naknade, a u 2014. je ona proširena na sve općine. Potrebno je osigurati praćenje i ocjenu učinaka reforme na najsiromašnije. Opseg poticajnih mjera za dugotrajno nezaposlene korisnike socijalne pomoći nedostatan je. Štoviše te su mjere i dalje usmjerene na programe javnih radova, čime se osigurava potpora dohotku, ali ne povećava zapošljivost korisnika. Potrebno je ocijeniti učinak reforme na osobe s niskim dohotkom. Litva je donijela akcijski plan za jačanje socijalne uključenosti za razdoblje 2014. – 2020., ali je potrebno utvrditi glavne ciljne skupine, proračun i konkretne mjere te odrediti kako će se ciljevi postići i kako će surađivati različita ministarstva, lokalne vlasti i sudionici civilnog društva koji provode akcijski plan.
- (13) Vlada od 2010. provodi ambicioznu reformu državnih poduzeća. U prosincu 2013. odobreni su konačni pravni akti za izmjenu smjernica za transparentnost kojima se od svih državnih poduzeća od 2014. zahtijeva da u svojim godišnjim izvješćima dostave odvojene podatke za komercijalne i nekomercijalne funkcije. Prvo izvješće s tom podjelom predviđeno je za kolovoz 2014. i zahvaljujući njemu bit će moguća detaljnija ocjena uspjeha ove promjene. Međutim broj neovisnih članova odbora u državnim poduzećima ostaje malen, djelomično i zbog pravnih ograničenja za državna i općinska poduzeća. Predlažu se pravne promjene kojima bi se omogućilo imenovanje neovisnih članova u odbore svih državnih poduzeća. Nakon potpune provedbe odvajanja komercijalnih i nekomercijalnih funkcija i profesionalizacije odbora, bit će potrebno ocijeniti njihovu učinkovitost.
- (14) Povezanost električne i plinske mreže sa susjednim državama članicama i dalje je nedovoljno razvijena, što dovodi do ograničenja tržišnog natjecanja i visokih cijena. Tržišno natjecanje na domaćim tržištima ojačano je liberalizacijom tržišta plina i električne energije, ali kupci još ne ostvaruju svoje pravo na promjenu opskrbljivača. Iako ih je vlada proglasila prioritetom, elektroenergetske veze još nisu dovršene.

Dogovorena je gradnja važnog plinovoda, a početak rada terminala za ukapljeni prirodni plin u Klaipedi očekuje se u prosincu 2014. Postignut je određeni napredak u pogledu veza litavske energetske mreže s energetske tržištem EU-a. Potrebno je poboljšati i energetske učinkovitost. Litva je ostvarila određeni napredak u području energetske učinkovitosti zgrada, uključujući ulaganjima u okviru holdinškog fonda JESSICA. U 2013. donesene su zakonodavne mjere kako bi se ubrzala apsorpcija sredstava iz holdinškog fonda. Početkom 2014. projekti su dovršeni i broj početnih prijava znatno se povećao. Promjene zakonodavstva obuhvaćaju smanjenje subvencija za grijanje ako stanari odbijaju obnovu zgrade, čime se uklanjaju mjere koje odvrćaju od obnove.

- (15) Komisija je u okviru europskog semestra provela sveobuhvatnu analizu litavske ekonomske politike. Donijela je procjenu nacionalnog programa reformi i programa konvergencije. U obzir je uzela njihov značaj za održivu fiskalnu i socioekonomsku politiku u Litvi, ali i poštovanje pravila i smjernica EU-a zbog potrebe jačanja sveopćeg ekonomskog upravljanja Unijom pružanjem doprinosa na razini EU-a budućim nacionalnim odlukama. Komisijine preporuke iz europskog semestra navedene su u preporukama 1. do 6. u nastavku.
- (16) S obzirom na ovu procjenu, Vijeće je preispitalo program konvergencije, a njegovo je mišljenje⁽¹⁾ navedeno osobito u preporuci 1. u nastavku.

OVIME PREPORUČUJE Litvi da u razdoblju 2014. – 2015. poduzme mjere kojima je cilj:

1. Osažiti proračunske mjere za 2014. s obzirom na rast rashoda koji premašuje referentno mjerilo i rastuću razliku od 0,3% BDP-a u pogledu strukturnog napora na temelju proljetne prognoze iz 2014. službi Komisije, što upućuje na rizik od znatnog odstupanja od zahtjeva preventivnog ogranka Pakta o stabilnosti i rastu. Ojačati proračunsku strategiju u 2015. kako bi se osigurala potrebna prilagodba od 0,5% BDP-a prema ostvarivanju srednjoročnog cilja, a zatim zajamčiti poštovanje tog cilja. Dopuniti proračunsku strategiju dodatno ojačanim fiskalnim okvirom, osobito tako što će se osigurati obvezujuće gornje granice rashoda prilikom određivanja srednjoročnog proračunskog okvira. Dodatno preispitati porezni sustav i razmotriti povećanje poreza koji najmanje štode rastu, kao što su povremeni porezi na imovinu i oporezivanje povezano s okolišem, te istodobno dalje poboljšavati poštovanje poreznih obveza.
2. Donijeti i provesti zakon o sveobuhvatnoj reformi mirovinskog sustava. Uskladiti zakonsku dob umirovljenja sa životnim vijekom, ograničiti pristup ranom umirovljenju, utvrditi jasna pravila za indeksaciju mirovina te promicati upotrebu dodatnih programa štednje. Poduprijeti reformu mirovinskog sustava mjerama koje promiču zapošljivost starijih radnika.
3. Bolje usmjeriti poticajne mjere kako bi se povećalo sudjelovanje osoba s niskim kvalifikacijama i dugotrajno nezaposlenih na tržištu rada. Poboljšati opseg i prikladnost naknada za nezaposlenost i povezati ih s aktivacijom. Riješiti trajnu neusklađenost vještina i potreba tržišta rada poboljšanjem usklađenosti obrazovanja s potrebama tržišta rada, između ostaloga na temelju sustava predviđanja budućih potreba za vještinama, i promicati cjeloživotno učenje. Odrediti kao prioritet ponudu kvalitetnog naukovanja i drugih oblika učenja utemeljenog na radu te jačanje partnerstva s privatnim sektorom kako bi se poboljšala zapošljivost mladih. Preispitati primjerenost radnoga zakonodavstva nakon savjetovanja sa socijalnim partnerima, osobito u pogledu okvira za ugovore o radu i uvjete povezane s radnim vremenom.
4. Osigurati prikladnu pokrivenost najsiromašnijih i nastaviti jačati povezanost novčane socijalne pomoći i mjera za poticanje aktivacije.
5. Dovršiti provedbu reforme državnih poduzeća kako je planirano, a posebice privođenjem kraju odvajanja komercijalnih i nekomercijalnih aktivnosti, daljnjom profesionalizacijom izvršnih odbora i pažljivim praćenjem usklađenosti sa zahtjevima reforme.

⁽¹⁾ U skladu s člankom 9. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

6. O snažiti mjere za poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada brзом provedbom holdinškog fonda. Nastaviti razvijati prekograničnu povezanost sa susjednim državama članicama u području električne energije i plina kako bi se diverzificirali izvori energije i promicalo tržišno natjecanje boljom integracijom baltičkih energetskih tržišta.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. srpnja 2014.

Za Vijeće

Predsjednik

P. C. PADOAN
